

**VENDIM**  
**Nr.42, datë 29.9.2011**

**NË EMËR TË REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË**

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, e përbërë nga:

|                   |                                |   |   |
|-------------------|--------------------------------|---|---|
| Bashkim Dedja     | Kryetar i Gjykatës Kushtetuese |   |   |
| Vladimir Kristo   | Anëtar i                       | “ | “ |
| Xhezair Zaganjori | Anëtar i                       | “ | “ |
| Petrit Plloçi     | Anëtar i                       | “ | “ |
| Sokol Sadushi     | Anëtar i                       | “ | “ |
| Admir Thanza      | Anëtar i                       | “ | “ |
| Altina Xhoxhaj    | Anëtare e                      | “ | “ |
| Sokol Berberi     | Anëtar i                       | “ | “ |

me sekretare Blerina Çinari, në datë 12.4.2011 mori në shqyrtim në seancë gjyqësore me dyer të hapura çështjen nr.5 Akti që i përket:

KËRKUES: Avokatura e Shtetit, përfaqësuar nga Abaz Deda, me autorizim.

SUBJEKTE TË INTERESUARA: Ministria e Drejtësisë, në mungesë.

Zyra Rajonale e Kthimit dhe Kompensimit të Pronave, në mungesë.

Ismail Nelaj, përfaqësuar nga avokat Alban Mësonjësi, me prokurë.

Fortuz Nelaj, përfaqësuar nga avokat Bashkim Merkaj, me prokurë.

Fetanete Murataj, në mungesë.

Xhevdet Nelaj, në mungesë.

Lumturi Nelaj, në mungesë.

Eva Nelaj, në mungesë.

Ender Nelaj, në mungesë.

Arben Nelaj, në mungesë.

Fiorentina Nelaj, në mungesë.

Marjeta Nelaj, në mungesë.

Sirmade Beqo, në mungesë.

Rasim Nelaj, në mungesë.

Agron Mehmeti, në mungesë.

Seit Mehmeti, në mungesë.

Pëllumb Mehmeti, në mungesë.

Engjëllushe Gruçka (Mehmeti), në mungesë.

Skënder Mehmeti, në mungesë.

Teuta Mehmeti, në mungesë.

OBJEKTI: Shfuqizimi, si i papajtueshëm me Kushtetutën, i vendimit nr.847, datë 24.6.2009 të Gjykatës së Apelit Tiranë, i vendimit nr.00-2010-881, datë 14.7.2010 të Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë.

BAZA LIGJORE: Nenet 131/f, 134/g, 42, 43 të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë.

**GJYKATA KUSHTETUESE,**

pasi dëgjo i relatorin e çështjes, Sokol Berberi; kërkuesin që u shpreh për pranimin e kërkesës; përfaqësuesit e subjekteve të interesuara të cilët u shprehën për rrëzimin e saj dhe, pasi bisedoi çështjen në tërësi,

**VËREN:**

**I**

1. Me vendimin nr.3337, datë 27.6.1994 të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë është vendosur vërtetimi i faktit juridik i qenies pronar të Rasim Nelaj të një trualli prej 80 000m<sup>2</sup> (8

hektarë) dhe 3000 m<sup>2</sup> të ndodhur në Rrugën e Kavajës, Tiranë.

2. Komisioni i Kthimit dhe Kompensimit të Pronave pranë Bashkisë Tiranës (KKKP), me vendimin nr.19 datë 30.3.2001, pasi ka shqyrtuar kërkesën e paraqitur nga trashëgimtarët ligjorë të Qazim Nelajt, si dhe dokumentacionin e paraqitur nga këta trashëgimtarë, ka vendosur që prona e tyre të kthehet dhe kompensohet si vijon:

- 1/a Një sipërfaqe trualli prej 10 000 m<sup>2</sup>, pjesërisht e lirë dhe pjesërisht me objekte të kaluara në likuidite; në bazë të nenit 19 të ligjit 7698, datë 15.4.1993, i kthehet pronarit Qazim Nelaj (trashëgimtarëve të tij) pronësia mbi këtë truall.

- 1/b Një sipërfaqe trualli prej 8300 m<sup>2</sup> pjesërisht e lirë dhe pjesërisht me objekte të kaluara në likuiditet; në bazë të nenit 5 të ligjit 7698, datë 15.4.1993, i kthehet pronarit Qazim Nelaj (trashëgimtarëve të tij) pronësia mbi këtë truall.

- 1/c Një sipërfaqe prej 11 325 m<sup>2</sup>; në bazë të nenit 16 të ligjit nr.7698, datë 15.4.1993, të kompensohet pronari në një nga mënyrat që përcakton ky nen.

Prona figuron e regjistruar me vendimin e Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë nr.3041 datë 4.7.1997.

3. Vendimi i mësipërm i KKKP-së është kundërshtuar nga Ministria e Drejtësisë me kërkesëpadi në Gjykatën e Rrethit Gjyqësor Tiranë, si një vendim i dhënë në kundërshtim me ligjin nr.7698 datë 15.4.1993 “Për kthimin dhe kompensimin e pronave ish-pronarëve”.

Gjykata e Rrethit Gjyqësor Tiranë, me vendimin nr.760 datë 27.2.2002, ka vendosur pranimin e padisë së ngritur nga Ministria e Drejtësisë dhe ka anuluar pjesërisht vendimin e mësipërm të KKKP-së për truallin prej 16 900 m<sup>2</sup>, duke u kompensuar ish-pronari.

Gjykata e Apelit të Tiranës, me vendimin nr.672 datë 5.6.2002, ka vendosur lënien në fuqi të vendimit të gjykatës së rrethit.

Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë, me vendimin nr.854, datë 8.5.2003, ka vendosur mospranimin e rekursit.

Gjykata Kushtetuese, me kërkesën e subjekteve të interesuar me vendimin nr.37 datë 22.12.2003, ka vendosur shfuqizimin si të papajftueshëm me Kushtetutën të vendimeve të mësipërme të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë dhe të Gjykatës së Apelit Tiranë dhe dërgimin e çështjes për shqyrtim në Gjykatën e Rrethit Gjyqësor Tiranë.

Gjykata e Rrethit Gjyqësor Tiranë, me vendimin nr.9257 datë 28.12.2007 ka vendosur pranimin e kërkesëpadisë dhe anulimin e vendimit të KKKP-së.

Gjykata e Apelit Tiranë, me vendimin nr.847, datë 24.6.2009, ka vendosur ndryshimin e vendimit të gjykatës së rrethit dhe rrëzimin e padisë së Ministrisë së Drejtësisë.

Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë, me vendimin nr.881, datë 14.7.2010, ka vendosur mospranimin e rekursit të paraqitur nga pala paditëse, Ministria e Drejtësisë, pasi ai nuk përmban shkaqe nga ato të parashikuara në nenin 472 të Kodit të Procedurës Civile (KPC).

**4. Kërkuesi** parashtron para Gjykatës Kushtetuese se Gjykata e Apelit Tiranë, në dhënien e vendimit nr.847 datë 24.6.2009, si dhe Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë, kanë lejuar shkelje të rënda procedurale që kanë cenuar parimin e procesit të rregullt ligjor, pasi:

- Gjykata e Apelit të Tiranës nuk e ka njoftuar Avokaturën e Shtetit për të marrë pjesë në seancë në përputhje me nenin 79/a të KPC-së. Kjo Gjykatë nuk ka zbatuar kërkesat e vendimit unifikues të Kolegjeve të Bashkuara të Gjykatës së Lartë nr.13. datë 24.3.2004 që i referohet nenit 1 të ligjit nr.8551 datë 17.11.1999 “Për Avokaturën e Shtetit”, të ndryshuar.

- Gjykata e Apelit, në vendimin e saj nr.847 datë 24.6.2009, nuk e legjitimon Ministrinë e Drejtësisë për ngritjen e padisë, duke mbajtur kështu qëndrim të kundërt me atë të mbajtur nga të gjitha gjykatat në gjykimet e mëparshme.

- Në datën 22.6.2009, Gjykata e Apelit ka vendosur të pranojë një akt ekspertimi të bërë nga një ekspert topograf dhe të paraqitur privatisht nga avokati i palës së paditur. Gjykata ka miratuar kërkesën e palës së paditur për pranimin e aktit të ekspertimit dhe trajtimin e tij si provë, duke mos i dhënë mundësi palëve të shprehën dhe të njihen me këtë akt ekspertimi.

- Gjykata ka cenuar dhe parimin e një gjykatë të pavarur dhe të paanshme, pasi vetë me iniciativën e saj, shtyn seancën, pa kërkesë të palëve në proces. Gjykata, përpara riçeljes së hetimit gjyqësor, duhet t'i kishte kërkuar palëve paraqitjen e provave të tjera, nëse ata i dispononin dhe, pasi

palët të ishin shprehur në lidhje me këtë pyetje të gjykatës, ajo mund të shpallte vendim për riçelje të hetimit gjyqësor, nëse palët do të kishin prova të reja për të paraqitur në proces. Gjykata, në vendimin e riçeljes së pjesshme të hetimit gjyqësor, duhet të kishte arsyetuar shkaqet për riçeljen e tij, si dhe t'i caktonte palëve detyrat konkrete që do të shërbenin për zgjidhjen e drejtë dhe të bazuar në ligj të çështjes.

- Nga ana e Avokaturës së Shtetit është ushtruar e drejta e rekursit brenda afatit ligjor, i cili është depozituar në datë 22.7.2009 në Gjykatën e Rrethit Gjyqësor të Tiranës. Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë nuk e ka shqyrtuar rekursin e paraqitur nga Avokatura e Shtetit, duke shqyrtuar vetëm rekursin e Ministrisë së Drejtësisë e duke shkelur dispozitat e KPC-së.

**5. Subjektet e interesuara, në mënyrë të përmbledhur kanë parashtruar këto prapësime:**

- Avokatura e Përgjithshme e Shtetit nuk legjitimohet në paraqitjen e kësaj kërkesë, pasi nuk është subjekt i ligjit nr.7698 datë 15.4.1993 "Për kthimin e kompensimin e pronave" i ndryshuar. Avokatura e Përgjithshme e Shtetit nuk mund të ngrejë padi ndaj KKKP-së, si person juridik në varësi të Ministrisë së Drejtësisë.

- Gjykata e Apelit të Tiranës nuk ka pasur detyrim që të njoftojë Avokaturën e Përgjithshme të Shtetit, e cila në bazë të nenit 4 të ligjit nr.8551, datë 18.11.1999, nuk mund të përfaqësojë dhe as të këshillojë për çështje gjyqësore të një organi qendror të administratës publike kundër një organi vendor dhe anasjelltas. Agjensia e Kthimit dhe Kompensimit të Pronave është person juridik në varësi të Ministrisë së Drejtësisë.

- Pretendimi i kërkuar se Gjykata e Apelit, duke mos e legjitimuar Ministrinë e Drejtësisë për ngritjen e padisë, ka mbajtur qëndrim të kundërt me atë të mbajtur nga të gjitha gjykatat në gjykimet e mëparshme, është i pambështetur në dispozitat e ligjit procedural dhe material. Fakti se Gjykata e Apelit ka mbajtur një qëndrim të ndryshëm nga gjykata më e ulët nuk nënkupton se ka një standard të dyfishtë. Gjykata më e lartë mund të korrigjojë gabimet e gjykatave më të ulta.

- Pretendimi se Gjykata e Apelit ka miratuar kërkesën e palës së paditur për pranimin e aktit të ekspertimit dhe trajtimin e tij si provë, duke mos i dhënë mundësi palëve të shprehen dhe të njihen me këtë akt ekspertimi, nuk mund të bëhet objekt i gjykimit kushtetues sepse vlerësimi i provave, i fakteve dhe i rrethanave të ndryshme janë attribute të gjykatave të juridiksionit të zakonshtëm.

- Gjykata e Apelit Tiranë ka bërë njoftim për të gjitha palët ndërgjyqëse sipas mënyrave të përcaktuara në KPC. Paditësi, Ministria e Drejtësisë dhe të paditurit, familja Nelaj, kanë marrë dijeni me shpallje dhe janë paraqitur në gjykim, kurse Avokatura e Shtetit nuk është paraqitur edhe pse ka pasur dijeni që do të zhvillohej procesi gjyqësor. Edhe pretendimi i kërkuar për cenimin e të drejtës së tij për proces të rregullt nga Gjykata e Lartë është i pambështetur. Dhoma e Këshillimit të Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë ka shqyrtuar pretendimet sipas rekursit dhe ka vendosur moskalimin në seancë gjyqësore. Në këtë fazë nuk njoftohet asnjë nga palët.

## II

### A. Për legjitimitimin e kërkuar

6. Gjykata Kushtetuese (Gjykata) vlerëson se, në respekt të rregullimeve të parashikuara nga nenet 16, 131, shkronja "f" dhe 134, shkronja "g" të Kushtetutës, një subjekt që legjitimohet për t'iu drejtuar kësaj gjykate nuk kushtëzohet nga karakteri i tij si person juridik, publik a privat, por nga natyra e pretendimeve që parashtron. Kërkuar, si palë e paditur në gjykim, ka pretenduar cenimin e të drejtës për t'iu drejtuar gjykatës, si një nga elementet e të drejtës për një proces të rregullt ligjor.

7. E drejta për t'iu drejtuar gjykatës (e drejta e aksesit), si një e drejtë e natyrës procedurale, duhet të respektohet dhe të përdoret nga çdo subjekt që konsiderohet palë në një proces dhe që preket në mënyrë të drejtpërdrejtë prej tij. Një e drejtë e tillë nuk mund të cenohet, sepse duke qenë një element i së drejtës në tërësi që rrjedh nga thelbi i shtetit të së drejtës, garanton barazinë e palëve në procesin gjyqësor. Për këtë arsye, ankimi në Gjykatën Kushtetuese për shkeljen e të drejtës për një proces të rregullt ligjor nuk mund të kufizohet për asnjë subjekt, përfshirë këtu edhe personat juridikë publikë (vendimi nr.22, datë 26.7.2006 i Gjykatës Kushtetuese). Lidhur me legjitimitimin substancial të kërkuar, Gjykata çmon se kërkuar legjitimohet vetëm lidhur me pretendimin për cenim të procesit të rregullt ligjor, për shkak të mosnjoftimit të kërkuar për të marrë pjesë në gjykim nga Gjykata e

Apelit dhe mosshqyrtimit të rekursit nga Gjykata e Lartë. Pretendimet e tjera janë haptazi të pambështetura.

*B. Për cenimin e së drejtës së aksesit në Gjykatën e Apelit dhe Gjykatën e Lartë*

8. Kërkuesi pretendon se Gjykata e Apelit dhe Gjykata e Lartë kanë shkelur nenet 42 dhe 43 të Kushtetutës, duke mos njoftuar Avokaturën e Shtetit për të marrë pjesë në gjykim, në përputhje me nenin 79/a të KPC-së, dhe duke mos shqyrtuar rekursin e paraqitur nga Avokatura e Shtetit.

9. Në nenin 42, pika 2 të Kushtetutës, parashikohet: “Kushdo, për mbrojtjen e të drejtave, të lirive dhe interesave të tij kushtetues dhe ligjorë, ose në rastin e akuzave të ngritura kundër tij, ka të drejtën e një gjykimi të drejtë dhe publik brenda një afati të arsyeshëm nga një gjykatë e pavarur dhe e paanshme e caktuar me ligj”. Gjykata është shprehur se në një shoqëri demokratike, e drejta për administrim të mirë të drejtësisë zë një vend të dallueshëm dhe asnjë interpretim i ngushtë i nenit 42 të Kushtetutës dhe i nenit 6 të Konventës Europiane për të Drejtat e Njeriut (KEDNJ) nuk përputhet me qëllimet dhe objektin e tyre. Administrimi i mirë i drejtësisë fillon me garancinë që një individ të ketë akses në gjykatë, për t’i siguruar atij të gjitha aspektet e një forme gjyqësore të shqyrtimit të çështjes. Aksesit në gjykatë duhet të jetë substantiv dhe jo thjesht formal (*vendimi nr.14, datë 3.6.2009 i Gjykatës Kushtetuese*). Gjykata ka pranuar se e drejta për të qenë i pranishëm në gjykim është pjesë përbërëse e së drejtës për një proces të rregullt ligjor. Kjo e drejtë i ngarkon autoritetet me detyrat që të njoftojnë, në kohë të mjaftueshme, palët dhe mbrojtësit e tyre për datën dhe vendin e mbajtjes së procedurave gjyqësore, për të kërkuar praninë e tyre dhe për të mos i përjashtuar ata padrejtësisht nga gjykimi. Kjo është tashmë një praktikë e njohur dhe e konsoliduar e Gjykatës Kushtetuese dhe e Gjykatës Europiane të të Drejtave të Njeriut (GJEDNJ), sipas të cilës do të ishte pa vlerë përshkrimi në detaje i garancive procedurale të palëve në proces në rast se atyre nuk do t’u sigurohej ajo që në fakt bën të mundur respektimin e këtyre të drejtave dhe që është pjesëmarrja në gjykim (*vendimi nr.11, datë 18.5.2005 i Gjykatës Kushtetuese*).

10. Në nenin 43 të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë parashikohet se “Kushdo ka të drejtë të ankohet kundër një vendimi gjyqësor në një gjykatë më të lartë, përveçse kur në Kushtetutë parashikohet ndryshe”. Gjykata thekson se e drejta e ankimit në kuptim të nenit 43 të Kushtetutës, duhet kuptuar si mundësi e çdo individi për të pasur mjete të caktuara procedurale për të kundërshtuar, në një gjykatë më të lartë, vendimin e dhënë ndaj tij nga një gjykatë më e ulët. Sipas Kushtetutës, kujtdo i garantohet e drejta për t’u ankuar, të paktën një herë, kundër çdo vendimi gjyqësor të dhënë ndaj tij. Kjo garanci e rëndësishme kushtetuese është një tejkalim pozitiv krahasuar me standardet që ofron në këtë drejtim KEDNJ-ja.

11. Gjykata, bazuar në standardet e mësipërme, vlerëson çështjen e parë nëse vendimi i Gjykatës së Apelit është marrë nëpërmjet një procesi jo të rregullt, në kuptimin kushtetues, për shkak të mosnjoftimit të Avokaturës së Shtetit për të marrë pjesë në gjykim, sipas kërkesave të nenit 79/a të KPC-së.

12. Në bazë të ligjit nr.8743, datë 22.2.2001 “Për pronat e paluajtshme të shtetit” dhe ligjit të kohës nr.8551, datë 18.11.1999 “Për Avokaturën e Shtetit”, përfaqësimi dhe mbrojtja e pronës dhe interesave publike nga ana e Avokaturës së Shtetit, në një gjykim të filluar, është një përfaqësim dhe mbrojtje e detyrueshme dhe gjykatat, sipas nenit 79/a të KPC-së, kanë detyrimin që t’i njoftojnë aktet Avokaturës së Shtetit me qëllim që kjo e fundit jo vetëm të ketë mundësi të marrë pjesë në gjykim, por edhe të realizojë mbrojtjen e interesave të shtetit (*shih vendimin nr.27, datë 27.7.2009 të Gjykatës Kushtetuese*). Ky qëndrim gjen mbështetje edhe në vendimin unifikues nr.13, datë 24.3.2004 të Kolegjeve të Bashkuara të Gjykatës së Lartë që i referohet nenit 1 të ligjit nr.8551, datë 17.11.1999 “Për Avokaturën e Shtetit”.

13. Në rastin në shqyrtim, nuk rezulton që Gjykata e Apelit, në gjykimin dhe marrjen e vendimit nr.847, datë 24.6.2009, të ketë plotësuar standardet e gjykimit, në drejtim të dhënies së mundësisë Avokaturës së Shtetit për të siguruar mbrojtjen e interesave të shtetit. Kjo e fundit nuk është njoftuar e nuk i janë dërguar aktet për gjykimin në Gjykatën e Apelit të Tiranës. Gjykata e Apelit duhet të vlerësonte pretendimet e të gjitha palëve, duke njoftuar e duke ia dërguar aktet e gjykimit edhe Avokaturës së Shtetit, e cila, sipas nenit 1, pika 3 të ligjit nr.8551, datë 18.11.1999 dhe ligjit nr.10 018, datë 23.11.2008, ushtron përfaqësimin në gjyq pa autorizim të posaçëm të të përfaqësuarit.

14. Subjektet e interesuara kanë kundërshtuar pretendimin e mësipërm të kërkuarit duke argumentuar se qëndrimi i Gjykatës së Apelit Tiranë, për moslegjitimitimin e Avokaturës së Shtetit është i drejtë. Në bazë të nenit 4 të ligjit nr. 8551, datë 18.11.1999 “Për Avokaturën e Shtetit” parashikohet: “Avokatura e Shtetit nuk mund të përfaqësojë dhe as të këshillojë për çështje gjyqësore të një organi qendror të administratës publike kundër një organi vendor dhe anasjelltas”. Në çështjen në shqyrtim, Ministria e Drejtësisë është palë paditëse dhe palë e paditur është dhe Zyra Rajonale e Kthimit dhe Kompensimit të Pronave të Qarkut Tiranë, e cila, sipas ligjit nr.9235, datë 29.7.2004 “Për kthimin dhe kompensimin e pronave”, të ndryshuar me ligjin nr.9583, datë 17.7.2006, është person juridik në varësi të Ministrisë së Drejtësisë.

15. Gjykata çmon se argumenti i mësipërm i subjekteve të interesuara, për moslegjitimitimin e Avokaturës së Shtetit, është i pambështetur. Gjykata e Apelit Tiranë, përveç detyrimeve që i impononin ligji nr.8551, datë 17.11.1999 “Për Avokaturën e Shtetit” dhe neni 79/a i KPC-së për njoftimin e Avokaturës së Shtetit për të marrë pjesë në gjykim, duhet të mbante parasysh edhe kërkesat e nenit 2 të ligjit nr.9684, datë 6.2.2007 “Për kthimin dhe kompensimin e pronave”, ku parashikohet: “Kundër vendimit të njohjes së të drejtës së pronësisë, kthimit ose kompensimit të pronës, si dhe të të drejtave të tjera reale të zyrës rajonale të AKKP-së në qark, subjekti i shpronësuar ose Avokatura e Shtetit kanë të drejtë të bëjnë ankim...”. Kjo Gjykatë, në vendimin nr.27, datë 27.7.2009, ndër të tjera, është shprehur se: “Përderisa kishte pretendime nga secila palë për pronësinë mbi këtë sipërfaqe dhe përderisa përcaktimi i pozicionit të saj kishte lidhje me përcaktimin e pozicionit të trojeve të tjera, gjykatat duhet të vlerësonin pretendimet e të gjitha palëve, duke njoftuar e duke ia dërguar aktet e gjykimit edhe Avokaturës së Shtetit, e cila, sipas nenit 1, pika 3 të ligjit nr.8551, datë 18.11.1999 “Për Avokaturën e Shtetit”, ushtron përfaqësimin në gjyq pa autorizim të posaçëm të të përfaqësuarit”.

16. Kërkuari pretendon, gjithashtu, se i është cenuar e drejta e aksesit nga vendimi i Gjykatës së Lartë, e cila nuk ka marrë në shqyrtim rekursin e paraqitur prej tij. Nga ana e Avokaturës së Shtetit është ushtruar e drejta e rekursit brenda afatit ligjor, i cili është depozituar në datë 22.7.2009 në Gjykatën e Rrethit Gjyqësor të Tiranës. Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë, nuk e ka shqyrtuar rekursin e paraqitur nga Avokatura e Shtetit, duke shqyrtuar vetëm rekursin e Ministrisë së Drejtësisë.

17. Gjykata çmon se pretendimi i mësipërm i kërkuarit është i bazuar. Gjykata e Lartë ishte e detyruar të shprehej për rekursin e Avokaturës së Shtetit. Siç rezulton nga materialet e dosjes gjyqësore, rekursi është paraqitur brenda afatit, duke kundërshtuar vendimin e Gjykatës së Apelit. Gjykata e Lartë, duke pasur parasysh se Avokatura e Shtetit kishte interes legjitim për ta vënë atë në lëvizje nëpërmjet rekursit, duhet të vlerësonte rekursin nëpërmjet vendimmarrjes sipas nenit 472 të KPC-së.

18. Për sa më sipër, Gjykata arrin në përfundimin se pretendimet e kërkuarit për cenimin e të drejtës së tij për proces të rregullt ligjor, në drejtim të së drejtës së aksesit, nga Gjykata e Apelit Tiranë me vendimin nr.847, datë 24.6.2009, si dhe nga Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë me vendimin nr.881, datë 14.7.2010, janë të bazuara.

#### PËR KËTO ARSYE,

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, në mbështetje të nenit 131 shkronja “f” dhe neni 134, pika 1, shkronja “g” të Kushtetutës; neneve 72 dhe 77 të ligjit nr.8577, datë 10.2.2000 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”, me shumicë votash,

#### VENDOSI:

- Shfuqizimin e vendimit nr.847 datë 24.6.2009 të Gjykatës së Apelit të Tiranës.
  - Shfuqizimin e vendimit nr.00-2010-881, datë 14.7.2010 të Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë.
  - Dërgimin e çështjes për rishqyrtim në Gjykatën e Apelit të Tiranës.
- Ky vendim është përfundimtar, i formës së prerë dhe hyn në fuqi ditën e botimit në Fletoren

Zyrtare.

Anëtarë pro: Bashkim Dedja (kryetar), Admir Thanza, Sokol Sadushi, Xhezair Zaganjori, Petrit Plloçi, Altina Xhoxhaj.

Anëtarë kundër: Vladimir Kristo, Sokol Berberi.

## MENDIM PAKICE

Për arsye se nuk ndaj të njëjtin qëndrim me shumicën në lidhje me përfundimin e arritur në këtë çështje, e çmoj të rëndësishme të dal me mendim pakice.

Shumica ka arritur në përfundimin se, pretendimet e Avokaturës së Shtetit, për cenimin e të drejtës së aksesit, si një nga standardet e procesit të rregullt ligjor, nga Gjykata e Apelit Tiranë, me vendimin nr.847, datë 24.6.2009, si dhe nga Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë, me vendimin nr.881, datë 14.7.2010, janë të bazuara dhe, për rrjedhojë, këto vendime duhet të shfuqizohen dhe çështja duhet të rikthehet për rishqyrtim në Gjykatën e Apelit Tiranë.

E konsideroj të rëndësishme të theksoj se, pavarësisht nga shkelja procedurale e nenit 79/a të KPC-së, për shkak të mosnjoftimit të Avokaturës së Shtetit për të marrë pjesë në gjykim, procesi gjyqësor në Gjykatën e Apelit Tiranë dhe në Gjykatën e Lartë, në tërësinë e tij, nuk ka cenuar standardet e procesit të rregullt ligjor, në kuptim të nenit 42 të Kushtetutës dhe nenit 6/1 të KEDNJ-së. Ky qëndrim mbështetet në argumentet që shtjellohen në vijim.

Qëndrimi i shumicës bazohet mbi një përjasje formale, të cilën e gjej të pajustificuar në këtë çështje. Gjatë procesit gjyqësor që zhvillohet në të gjitha shkallët e gjykimit, mund të konstatohen shkelje të ndryshme, por e rëndësishme është se jo çdo shkelje e ligjit mund të cenojë procesin e rregullt ligjor në aspektin kushtetues. Gjykata, në praktikën e saj, ka pohuar se: “Jo çdo shkelje e rregullave procedurale e bën procesin të parregullt në aspektin e shkeljes së të drejtave kushtetuese, për të investuar Gjykatën Kushtetuese për zgjidhjen e tyre, sa herë shfaqet prezenca e shkeljes së normave procedurale” dhe se “ndikim të drejtpërdrejtë në një proces ligjor kanë ato shkelje thelbësore, vërtetimi i të cilave do të cenonte të drejtat dhe liritë themelore të individit dhe çdo të drejtë tjetër të njohur me Kushtetutë dhe me ligj (...)”. Detyra e kësaj Gjykate është të vlerësojë nëse procesi si i tërë, duke përfshirë edhe mënyrën e marrjes së provave, ka qenë i drejtë” (shih vendimet e Gjykatës Kushtetuese nr.7/2000; nr.25/2005; nr.21/200; , nr.57/2011)

Edhe GJEDNJ-ja, në linjën e mosmbështetjes së qëndrimeve tepër formale dhe strikte nga gjykatat e vendeve anëtare, ka theksuar detyrimin që kanë këto gjykata për të interpretuar kërkesat procedurale në mënyrë proporcionale dhe të arsyeshme (shih *Stone Court Shipping Company, S.A. kundër Spanjës*, 28 tetor 2003, §§ 33-35; *Pérez de Rada Cavanilles kundër Spanjës*, 28 tetor 1998, § 45; *Miragall Escolano dhe të tjerë kundër Spanjës*, 25 janar 2000, §§ 36-38). Me hyrjen në fuqi të Protokollit 14 të KEDNJ-së, në 1 qershor 2010, është shtuar një kriter i ri për vlerësimin e pranueshmërisë së kërkesave, sipas nenit 35 § 3 b) të Konventës së ndryshuar, i cili mbështetet në parimin de minimis non curat praetor. Në esencë, ky parim kërkon që autoriteti përkatës (gjykata rishikuese/gjykata më e lartë, në rastin konkret) nuk duhet të merret me çështje të vogla të papërfillshme. GJEDNJ-ja e ka interpretuar këtë kriter të ri vlerësues si një filtër, duke mos i pranuar kërkesat në rastet kur kërkuesi nuk ka pësuar ndonjë dëm të rëndësishëm/konsiderueshëm, përveç rasteve kur respektimi i të drejtave të njeriut të parashikuara në Konventë (KEDNJ) dhe Protokollet e Konventës, kërkon një shqyrtim të aplikimit për sa i përket thelbit (shih *Korolev kundër Rusisë*, no.25551/05, 1 qershor 2010; *Rinck kundër Francës*, no.18774/09, 19 tetor 2010; *Stefanescu kundër Rumanisë*, no.11774/04, 12 prill 2011; *Burov kundër Moldavisë*, no.38875/03, 14 qershor 2011).

Nisur nga këndvështrimi dhe standardet e mësipërme, çmoj se, për të arritur në pranueshmërinë e kërkesës dhe kthimin e çështjes për rishqyrtim në Gjykatën e Apelit, nuk mjafton vetëm të konstatohet shkelja procedurale, por duhet të vlerësohet karakteri i shkeljes dhe pasojat që kanë ardhur për kërkuesin dhe për interesat që ai përfaqëson, si rrjedhojë e mospjesëmarrjes së tij në gjykimin në Gjykatën e Apelit dhe e mosshqyrtimit të rekursit në Gjykatën e Lartë. Këto vlerësime trajtohen më poshtë në mënyrë më të detajuar.

Avokatura e Shtetit, sipas ligjit nr.10 018, datë 13.11.2008 “Për Avokaturën e Shtetit”, që ka qenë në fuqi në kohën kur çështja është shqyrtuar si nga Gjykata e Apelit (2009) ashtu edhe nga Gjykata e Lartë (2010), ka për detyrë të përfaqësojë dhe mbrojtë interesat pasurorë të shtetit shqiptar pranë gjykatave kombëtare, ndërkombëtare dhe të huaja, pa autorizim të posaçëm të të përfaqësuarit në çështjet gjyqësore, në të cilat një organ i administratës shtetërore ose Republika e Shqipërisë është palë (neni 5/b). Nga ana tjetër, neni 79/a i KPC-së, imponon detyrimin për gjykatën që, kur shqyrton çështje për të cilat përfaqësimi dhe mbrojtja kryhet nga Avokatura e Shtetit, të urdhërojë njoftimin e akteve kësaj të fundit. Vetëm kështu mund t’i krijohet mundësia reale Avokaturës së Shtetit që të marrë pjesë në gjyq me qëllim përfaqësimin dhe mbrojtjen e interesave të shtetit, në rastet e parashikuara nga ligji (*shih Vendimin Unifikues të Gjykatës së Lartë, nr.13, datë 24.3.2004*). Pra, në këtë kuptim, njoftimi i akteve Avokaturës së Shtetit nuk është qëllim në vetvete, por bëhet në funksion të përfaqësimit dhe mbrojtjes së interesave të shtetit. Në këtë linjë ka arsyetuar edhe Gjykata në vendimin nr.27, datë 27.7.2009, ku, ndër të tjera, është shprehur se “Përderisa kishte pretendime nga secila palë për pronësinë mbi këtë sipërfaqe dhe përderisa përcaktimi i pozicionit të saj kishte lidhje me përcaktimin e pozicionit të trojeve të tjera, gjykatat duhet të vlerësonin pretendimet e të gjitha palëve, duke njoftuar e duke ia dërguar aktet e gjykimit edhe Avokaturës së Shtetit...”. Në vijim të këtij arsyetimi, mendoj se problemi kryesor që shtrohet është, nëse në këtë çështje interesat e shtetit janë përfaqësuar dhe mbrojtur efektivisht.

Është e vërtetë, siç rezulton nga materialet e dosjes gjyqësore, se Gjykata e Apelit Tiranë nuk ka urdhëruar njoftimin e akteve Avokaturës së Shtetit, për të marrë pjesë në gjykimin e zhvilluar në këtë gjykatë. Për pasojë, gjykata nuk ka respektuar kërkesat e nenit 79/a të KPC-së. Por, është fakt që, në gjykim ka marrë pjesë Ministria e Drejtësisë me cilësinë e palës paditëse. Ministria e Drejtësisë ka kundërshtuar vendimin nr.19, datë 30.3.2001 të Komisionit të Kthimit dhe Kompensimit të Pronave pranë Bashkisë Tiranë (KKKP) në Gjykatën e Rrethit Gjyqësor Tiranë. Në të gjitha gjykimet e zhvilluara për këtë padi, Ministria e Drejtësisë është njoftuar dhe ka marrë pjesë, duke filluar nga vendimi nr.760, datë 27.2.2002 i Gjykatës së Rrethit Gjyqësor të Tiranës dhe duke përfshirë të gjitha shkallët e gjykimit për objektin e kësaj padie. Në vështrim të ligjit nr.8678, datë 14.5.2001 “Për organizimin dhe funksionimin e Ministrisë së Drejtësisë”, i ndryshuar, dhe në aspektin e përgjithshëm pranohet se Ministria e Drejtësisë, si institucion, përfaqëson interesat e shtetit. Në çështjen konkrete, gjatë gjykimit në Apel dhe Gjykatën e Lartë, Ministria e Drejtësisë ka qenë e pranishme, dhe në cilësinë e paditësit ka përfaqësuar interesat e shtetit në këto instanca gjykimi. Pohimi i faktit se interesat e shtetit janë përfaqësuar në gjykim nga Ministria e Drejtësisë nuk mjafton për të arritur në përfundimin se nuk jemi përpara shkeljeve të tilla procedurale, që e bëjnë procesin të parregullt në kuptimin kushtetues. Në këtë rast, duhet të vlerësohet gjithashtu nëse gjatë gjykimit është respektuar kontradiktorialiteti dhe nëse ka argumente për mbrojtje jo efektive nga ana e Ministrisë së Drejtësisë.

Ministria e Drejtësisë është organ qendror, i cili ka përfaqësuar interesat përkatëse të shtetit në konfliktin gjyqësor ndaj subjekteve të interesuara, nëpërmjet ngritjes së padisë, paraqitjes së argumenteve dhe kundërarargumenteve në të gjitha fazat e procesit gjyqësor. Nga dosja gjyqësore rezulton se Ministria e Drejtësisë ka marrë pjesë aktive në të gjitha shkallët e gjykimit dhe nuk janë evidentuar argumente që të venë në diskutim mbrojtjen efektive të Ministrisë së Drejtësisë. Nisur nga këto konstatime, çmoj se është respektuar parimi i kontradiktorialitetit, si një element thelbësor i procesit të rregullt ligjor. Nga analiza e dokumentacionit në dosjen gjyqësore, del qartazi se Avokatura e Shtetit ka qenë e pranishme në shkallën e parë (mund të përmendim këtu seancat e para, përkatësisht në datë 9.5.2006; 24.5.2006; 12.9.2006 e në vazhdimësi) por nuk ka pasur një rol aktiv. Ndërsa në seancën e fundit të shkallës së parë, të zhvilluar në datën 28.12.2007, Avokatura e Shtetit nuk ka qenë e pranishme për të dhënë konkluzionet përfundimtare.

Neni 13 i ligjit nr.10 018, datë 13.11.2008 “Për Avokaturën e Shtetit” parashikon me hollësi dispozitat për fillimin e gjykimit për pavlefshmëri të veprimeve juridike ose kontratave administrative. Kështu, Avokatura e Shtetit, sipas kërkesës së motivuar të organit përgjegjës të institucionit të interesuar, ka të drejtë të fillojë procedurat për ngritjen e padisë, me objekt për pavlefshmëri të veprimit juridik, që tjetëron ose disponon pasurinë shtetërore në favor të të tretëve ose për pavlefshmëri të kontratave administrative, të lidhura me të tretë. Avokatura e Shtetit, përpara se të depozitojë padinë në gjykatë, i paraqet organit të interesuar një raport të hollësishëm për gjendjen e

fakteve dhe të ligjit, kostot e pritshme të gjykimit, si dhe për çdo shpenzim të zakonshëm/të jashtëzakonshëm apo çdo dëmshpërblim pasuror/jopasuror, që pala tjetër mund të pretendojë ose të fitojë gjatë apo pas përfundimit të gjykimit për shpalljen e pavlefshme të kontratës ose të veprimit juridik. Në këtë raport, Avokatura e Shtetit është e detyruar të shprehë qëndrimin për ngritjen ose jo të padisë. Nga materialet e dosjes gjyqësore dhe shpjegimet në seancë, nuk rezulton që Avokatura e Shtetit të ketë ndërmarrë ndonjë hap në këtë drejtim apo të ketë paraqitur ndonjë raport në lidhje me çështjen objekt gjykimi.

Në bazë të nenit 1/2 të ligjit nr.10 018, datë 13.11.2008 “Për Avokaturën e Shtetit”, Avokatura e Shtetit është person juridik publik, në varësi të Ministrit të Drejtësisë. Nisur nga ky raport varësie i parashikuar në ligj, Ministria e Drejtësisë i ka pasur të gjitha mundësitë që të informonte Avokaturën e Shtetit mbi çështjen konkrete si dhe t’i kërkonte të merrte pjesë në gjykim si përfaqësuese e interesave të shtetit. GJEDNJ-ja në çështjen Xheraj kundër Shqipërisë, 29 korrik 2008, §58, ka theksuar se, gabimet e autoriteteve shtetërore duhet të shkojnë në favor të të pandehurit. Rreziku i ndonjë gabimi të autoriteteve shtetërore ose gjykatës duhet të mbartet nga shteti dhe rregullimi i gabimeve nuk duhet t’i ngarkohet individit të interesuar (*përkthim i Gjykatës*). Në konsideratë të kësaj linje arsyetimi, në çështjen konkrete, është vendosur shfuqizimi i vendimeve gjyqësore dhe kthimi i çështjes për rishqyrtim në Gjykatën e Apelit, për shkak të moskryerjes së veprimeve sipas ligjit nga ana e organeve shtetërore, duke cenuar në këtë mënyrë, jo për faj të tyre, subjektet e interesuara në gjykim, në cilësinë e pronarëve të tokës.

Përveç sa më sipër, jam i mendimit se shumica duhej të kishte parasysh edhe problemin e afatit të arsyeshëm. Palët e interesuara janë njohur si pronarë të tokës që në vitin 1996. Rikthimi i çështjes sërish në Gjykatën e Apelit ka si efekt të menjëhershëm zgjatjen e procesit gjyqësor dhe mund të sjellë për pasojë cenimin e parimit kushtetues të gjykimit brenda një afati të arsyeshëm.

Gjithashtu, interesat e shtetit janë përfaqësuar dhe mbrojtur edhe në Gjykatën e Lartë, nga Ministria e Drejtësisë, nëpërmjet rekursit, i cili është shqyrtuar nga Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë. Për më tepër, nga materialet e dosjes gjyqësore rezulton qartë se, Gjykata e Lartë i ka dhënë përgjigje pretendimeve të ngritura nga Ministria e Drejtësisë, ku janë të përfshira dhe pretendimet e Avokaturës së Shtetit.

Bazuar në sa më sipër, çmoj se, shkeljet procedurale të pretenduara nga Avokatura e Shtetit për procesin gjyqësor në Gjykatën e Apelit Tiranë dhe në Gjykatën e Lartë, nuk kanë cenuar standardet e procesit të rregullt ligjor, në tërësinë e tij, në kuptim të nenit 42 të Kushtetutës dhe nenit 6/1 të KEDNJ-së, në atë shkallë që do të kërkonte shfuqizimin e vendimeve gjyqësore të mësipërme dhe rikthimin e çështjes për rishqyrtim në Gjykatën e Apelit Tiranë.

Anëtar: Sokol Berberi